

На рэалізацыю Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады запланавана выкарыстаць каля 2,5 мільярда рублёў. Значную долю згаданай сумы павінны складаць пазабюджэтных сродкі. Пра гэта казаў на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры па выніках леташняй работы кіраўнік галіны Барыс Святлоў. А асноўным здабыткам Года культуры, па яго словах, стаў павышаны інтарэс грамадства да нацыянальнай культуры. Пасяджэнне калегіі адбылося 8 лютага ў Бабруйску. Месца для падвядзення вынікаў Года культуры было абрана, натуральна, невыпадкова.

Падчас пасяджэння выніковай калегіі.

ВЫНІКОВАЯ КАЛЕГІЯ: АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТЫВА

Яўген РАГІН

Аналіз досведу

Менавіта Бабруйск, які адзначае сваё 630-годдзе, атрымаў статус "Культурная сталіца-2017". Чаму ён? Як патлумачыў міністр культуры, адным з асноўных крытэрыяў "сталічнага" выбару была і будзе традыцыйная шчыльнасць культурных з'яў. Бабруйск такім патрабаванням цалкам адпавядае. Удзельнікі калегіі пераканаліся ў гэтым на ўласныя вочы. Справа ў тым, што а дзявятай марознага ранку ўсе госці разбіліся на пяць груп, кожная з якіх наведвала канкрэтную гарадскую ўстанову культуры і пазнаёмілася з яе дзейнасцю.

Такім чынам у маршрут па перайманні досведу нестандартнага падыходу да справы патрапілі краязнаўчы музей, гарадская бібліятэка імя Аляксандра Пушкіна, Палац мастацтваў, дзіцячая школа мастацтваў № 1 імя Яўгена Цікоцкага. Журналісты "К" апынуліся ў пятай групе, якая знаёмілася з цікавосткамі мастацкай галерэі Бабруйскага мастацкага музея.

Калісьці тут месцілася тэлефонная станцыя. Потым памяшканні пэўны час пуставалі. Грамадскасць тым часам вяла настойлівыя перамовы з гарадскімі ўладамі, каб займець галерэю. Амбіцыйнае жаданне прагрэсіўных бабруйчан, падмацаванае здаровым сэнсам, было задаволена. Галерэя распачала дзейнасць у 2012 годзе. Да слова, па другі бок галоўнай гарадской плошчы музей мае яшчэ і выставачную залу (з 2004-га — юрыдычная асоба), дзе сёння дэманструецца ўнікальная калекцыя мінералаў. Так што любы тутэйшы насельнік сёння з апраўданым гонарам можа сцвердзіць: "Бабруйск — горад не толькі заўзятых тэатраў, але і выбітных мастакоў!" І мы ў гэтым пераканаліся.

Можна бясконца распавядаць пра неверагодныя асаблівасці жыцця Анатоля Концуба, графікі Георгія Паплаўскага і Юрыя Нікіфарова. Гэта як страва вышэйшага кухарскага гатунку. Толькі такой "ежай", дзякаваць Богу, немагчыма наесціся... А Бабруйск яшчэ — і сталіца керамікі, тут жыве ды працуе бацька "Арт-Жыжалю" Валеры Калтыгін. Вынікі ганчарных плэнэраў таксама прадстаўлены ў галерэі з выключнай выразнасцю. Таму не хочацца адсоўваць выхадзіць.

Віцэ-прэм'ер Васіль Жарко ўзнагароджвае начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пружанскага райвыканкама Канстанціна Панімаша ганаровай граматай Савета Міністраў краіны.

Міністр культуры Барыс Святлоў і пераможцы конкурсу "Чалавек Года культуры".

Памеры калекцый дазваляюць пастаянна ўзнаўляць экспазіцыі. Настойліва раім наведаць і пераканацца самім. Залішне казаць, што мастацкі музей стане адным цэнтрам культурных "сталічных" мерапрыемстваў. Прынамсі, тут прызвычаліся здзіўляць наведвальнікаў арыгінальнымі выставачнымі праектамі. Гэтымі днямі, да прыкладу, экспануюцца работы выхаванцаў дзіцячай школы выяўленчых мастацтваў імя Уладзіміра Дамарада пад назвай "Настаўнікі і вучні".

Пабывалі мы і ў святая святых — фондасховішчы. Умовы захавання тут — самыя ўзорныя. Наталля Шаранговіч, кіраўнік Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў, які дапамагаў калегам з Бабруйска тэа ўмовы ствараць, зазначыла ў кулуарах, што ў сталічнай установе фонды захоўваюцца мо не так дасканала.

Хапіла нам часу і для аглядавай экскурсіі па горадзе. Мы пабачылі скульптурную выяву Шуры Балаганова — адчайнага прыхільніка высокакультурнага Бабруйска, мадэрнавую эклектыку гістарычнай забудовы, вуліцу Сацыялістычную, апетую Эфраімам Сэвэлам (гэтаму цудоўнаму пісьменніку летась таксама пастаўлены помнік у цэнтры Бабруйска), чырвонацагляныя казармы былой бабруйскай крэпасці.

Праблемы і перспектывы

У пасяджэнні бралі ўдзел намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Васіль Жарко, прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, міністэрстваў і ведамстваў, Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу краіны, Нацыянальнай акадэміі навук, творчых саюзаў і грамадскіх аб-

яднанняў, арганізацый культуры, мясцовых улад. Пасяджэнне адбылося ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча.

(Тэзісы даклада міністра культуры, як і лічбы ды факты Года культуры, друкуюцца ў гэтым нумары).

Выступленні падчас пасяджэння (яны будуць апублікаваны ў наступным нумары "К") тычыліся, бадай, самых важных праблемных момантаў сённяшняга стану нацыянальнай культуры. Дырэктар Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў Наталля Шаранговіч гаварыла пра стан сучаснага мастацтва, пра яго ўплыў на развіццё беларускай культуры. "Дзейнасць публічных бібліятэк па прыцягненні карыстальнікаў: трансфармацыя праблем у новыя магчымасці" — тэма выступлення дырэктара Мінскай абласной бібліятэкі імя Аляксандра Пушкіна Аксаны Кніжнікавай. Старшыня Бе-

ларускага саюза кінематаграфістаў Віктар Васільеў распавёў пра вынікі развіцця нашай кінематаграфіі ў мінулым годзе. Спыніўся выступаюца і на праблемных пытаннях. Пра вузкія месцы тэатральнага жыцця ды шляхі іх ліквідацыі казаў Уладзімір Рылатка, першы намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета. Тэма выступлення дырэктара Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы Алега Хмялькова — "Народная творчасць у сучасным аспекце дзейнасці клубных устаноў". Аб выніковасці працы творчых саюзаў на сучасным этапе распавёў старшыня Беларускага саюза літаратурна-мастацкіх крытыкаў Рычард Смольскі...

(Заканчанне.

Пачатак на старонцы 1.)

Міністр культуры зазначыў, што год мінулы быў адметны рэалізацыяй новых культурных ініцыятыў — рэспубліканскімі конкурсамі “Чалавек Года культуры”, “Горад культуры ў Год культуры”, “Геній — стартап”, “Бела-тон”, Нацыянальная прэмія ў галіне выяўленчага мастацтва. Але Барыс Святлоў адзначыў ацэнку Кіраўніка дзяржавы пра тое, што мінулы год не стаў часам істотных дасягненняў, і такая ацэнка — сігнал, каб грунтоўна разабрацца, што трэба зрабіць для выпраўлення сітуацыі.

Best of best

Урачыстая цырымонія перадачы эстафеты ад Года культуры Году навукі і надання Бабруйска статусу “Культурная сталіца-2017” адбылася ў Палацы мастацтваў. Саламяню “Папараць-кветку” міністр культуры ўручыў галоўнаму вучонаму сакратару Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандру Кільчэўскаму. Потым Барыс Святлоў ўручыў старшыні Магілёўскага аблвыканкама Уладзіміру Даманеўскаму нагрудны знак Міністэрства культуры за ўклад у развіццё культуры краіны. А пасля старшыня Маладзечанскага раённага савета дэпутатаў Віктар Невяровіч перадаў першаму намесніку старшыні Бабруйскага гарвыканкама Алегу Ковелю хрустальны сімвал акцыі “Культурная сталіца Беларусі”, а Барыс Святлоў — адпаведны сертыфікат.

Затым міністр культуры ўзнагародзіў пераможцаў рэспубліканскага конкурсу “Чалавек Года культуры”. У намінацыі “Выяўленчае мастацтва” ўганараваны дацэнт кафедры скульптуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Аляксандр Фінскі; у намінацыі “Музычнае мастацтва” — галоўны дырыжор Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя Іосіфа Жыновіча, народны артыст Беларусі Міхаіл Казінец; у намінацыі “Харэаграфічнае мастацтва” — артыст балета Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, народны артыст Беларусі Ігар Артамонаў; у намінацыі “Эстраднае мастацтва” — артыст-вакаліст Маладзёжнага тэатра эстрады Вольга Вронская; у намінацыі “Цыркавое мастацтва” — артыст-паветраны гімнаст Беларускага дзяржаўнага цырка Алена Чухнова; у намінацыі “Кінавідэамастацтва” — кінарэжысёр студыі анімацыйных фільмаў Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Алена Пяткевіч; у намінацыі “Музейная дзейнасць” — генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір

Барыс Святлоў ўручае Алегу Ковелю сертыфікат культурнай сталіцы Бабруйска.

ВЫНІКОВАЯ КАЛЕГІЯ: АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТЫВА

Старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Ігар Марзалюк ўручыў дыплом конкурсу на лепшую практыку дзейнасці органаў мясцовай улады па рэалізацыі дзяржаўнай культурнай палітыкі намесніку старшыні Віцебскага аблвыканкама Уладзіміру Пеніну.

Барыс Святлоў перадаў сімвалічную эстафету ад Года культуры Году навукі галоўнаму вучонаму сакратару Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандру Кільчэўскаму.

Кацярына Дулава ўручае дыплом пераможцы Рэспубліканскага конкурсу праектаў і ініцыятыў творчай моладзі “Геній-стартап” рэктару Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаілу Баразне.

Пракапацоў; у намінацыі “Бібліятэчная дзейнасць” — дырэктар Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Івана Каладзева Галіна Слесарэнка; у намінацыі “Клубная дзейнасць” — дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы Алег Хмялькоў; у намінацыі “Народная творчасць” — намеснік старшыні Беларускага Фонду культуры Тадэуш Стружэцкі; у намінацыі “Народнае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва” — народны майстар, дырэктар Дома рамёстваў і фальклору Цэнтра традыцыйнай культуры і народнай творчасці Гарадоцкага раёна Марына Гушча; у намінацыі “Педагагічная дзейнасць з творчай моладдзю” — член прэзідыума праўлення Беларускага саюза музычных дзеячаў, прафесар, народны артыст Беларусі Яўген Гладкоў; у намінацыі “Асвятленне пытанняў культуры ў сродках масавай інфармацыі” — аглядальнік аддзела палітычнай і сацыяльнай інфармацыі Беларускага тэлеграфнага агенцтва Жанна Катлярова; у намінацыі

“Тэатральнае мастацтва” перамог артыст-вакаліст (салаіст), вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Юрый Гарадзецкі. Інфармацыю пра пераможцаў конкурсу “Горад культуры ў Год культуры” і “Рэспубліканскага конкурсу на лепшую практыку дзейнасці органаў мясцовай улады па рэалізацыі дзяржаўнай культурнай палітыкі” наша газета ўжо друкавала. Тым часам рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, старшыня савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Кацярына Дулава ўзнагародзіла пераможцаў Рэспубліканскага конкурсу праектаў і ініцыятыў творчай моладзі “Геній-стартап”. Імі сталі аўтар праекта “Эксперыментальны студэнцкі фальклорны тэатр “Фольк-Арт”, начальнік аддзела выхаваўчай работы з моладдзю Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Дзмітрый Сергяйчук; аўтар праекта “Студэнцкае тэлебачанне”, метадыст аддзела выхаваўчай работы

з моладдзю БДУКІМ Алена Славіна; аўтар праекта “Тыдзень беларускага балета і сучаснай харэаграфіі “Сучасны рух”, студэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Сяргей Мікель; за праект “Утульны дом” — рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Баразна; за праект “Еўрапейскай сталіцы — еўрапейскае аблічча” — дырэктар Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя Аляксея Глебава Аляксандр Шантаровіч; аўтар праекта “Партрэты. Гісторыя беларускай музыкі ў асобах”, выкладчык Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Вячаслаў Пяцько; за праект “Свята-комплекс традыцыйнай беларускай культуры “Святочнае кола” — намеснік дырэктара Гродзенскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Святлана Касаверская; за праект “Вішанька” — дэкан тэхналага-біялагічнага факультэта Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Івана Шамякіна Аксана Па-

зывайла; аўтар праекта “Культурны набывак Беларусі”, загадчык аддзела па рабоце з дзецьмі і моладдзю Палаца культуры горада Маладзечна Таццяна Тарасава; аўтар праекта “Праменад-стектакль “Голас Мінска”, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Галак.

Народны артыст Беларусі Анатоль Ярмоленка ўзнагародзіў пераможцаў рэспубліканскага конкурсу на лепшую эстрадную песню пра Беларусь “Бела-тон”. Першае месца — у аўтара музыкі і слоў песні “Гэты новы свет” Яўгенія Шкялёнак, другое — у аўтара музыкі песні “Песню заспявае Беларусь” Аляксандра Сухарава і аўтара слоў песні “Песню заспявае Беларусь” Вольгі Осіпавай, трэцяе месца — у аўтара музыкі і слоў песні “За Беларусь у адказе” Сяргея Білага.

Падчас святочнага канцэрта выступілі лепшыя мастацкія калектывы і выканаўцы краіны, Магілёўскай вобласці і горада Бабруйска.

К

ВЕБАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецца з кастрычніка 1991 года. Рэспублікі Беларусі. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусі. ЛАВ. Адрас: Мінск, пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск. Тэлефон: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэл. факс: (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — РЭСПУБЛІКАНСКАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск. Тэлефон: (017) 334 57 35. **Спецыяльнае імя і імя па бацьку, пашпартны нумар і калі выданы пашпарт, асабісты нумар.** Аўтарскія рэдакцыі не рэзюмуюцца і не павядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтарскія рэдакцыі на правах рэкламы. *Матэрыял на правах рэкламы. 752. Рознічны кошт — па дамолуленасці. Падпісана ў аддзеле ўнітарнага прадпрыемства “Выдавецтва “Беларусь”, пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Паважаныя ганаровыя госці, члены калегіі і ўдзельнікі пасяджэння!

Наша праца на працягу Года культуры вызначалася Рэспубліканскім планам, які ўключаў звыш 120 мерапрыемстваў.

Год культуры стаў часам **стратэгічных рашэнняў**. Прыняты першы ў свеце Кодэкс аб культуры і дзяржаўная праграма “Культура Беларусі” на 2016 — 2020 гады. Яны будуць аказваць станоўчы ўплыў на развіццё галіны ў бліжэйшай і аддаленай перспектыве.

Рэалізаваны **новыя культурныя ініцыятывы** — рэспубліканскія конкурсы: “Чалавек Года культуры”, “Горад культуры ў Год культуры”, “Геній-стартап”, “Белатон”, Нацыянальная прэмія ў галіне выяўленчага мастацтва.

Мінулы год быў адзначаны маштабнымі **новымі** сацыяльна-культурнымі праектамі: дабрачынны творчы марафон “Адраджэнне” да 30-й гадавіны аварыі на ЧАЭС, свята “Дзень вышыванкі”, маладзёжны праект “Беларусь — крыніца натхнення”, шэраг арт-праектаў на адкрытых пляцоўках сталіцы і абласных цэнтраў.

Новае аблічча набылі **традыцыйныя** культурныя мерапрыемствы: XXV Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, свята “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”), XI Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур.

На высокім арганізацыйным і творчым узроўні прайшлі мерапрыемствы, **прысвечаныя гістарычным падзеям**, сярод якіх — 75-ая гадавіна пачатку Вялікай Айчыннай вайны і юбілей знакамітых дзеячаў нацыянальнай культуры — Максіма Багдановіча, Уладзіміра Мулявіна і Івана Шамякіна.

Сведчаннем сусветнага прызнання дасягненняў нацыянальнага мастацтва сталі маштабныя выставы ў музеях Ватыкана і Таледэ.

Аднак галоўным вынікам Года культуры, несумненна, варта лічыць узросшую **цікавасць шырокіх колаў грамадзян да нацыянальнай культуры, мовы, літаратуры**.

Разам з тым, усе мы чулі словы Кіраўніка дзяржавы аб тым, што мінулы год, на жаль, **прайшоў для**

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў робіць даклад на пасяджэнні вышэйшай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у Бабурыўску.

Завершана будаўніцтва інтэрнатура ўстановы адукацыі “Мінскі дзяржаўны музычны каледж імя М. Глінкі”, Бярозаўскага гарадскога Дома культуры, сельскага Дома культуры ў аграгарадку Чарневічы Глыбоцкага раёна, раённага Дома культуры ў г. Чэрыкаў Магілёўскай вобласці.

На 2016 год з рэспубліканскага бюджэту на капітальны рамонт выдзелена 2284,2 тыс. рублёў, якія асвоены на 99,9 працэнта. Работы вяліся на 13 аб’ектах. Уведзена ў эксплуатацыю першая чарга навучальнага корпуса № 1 Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Завершаны рамонт у будынку Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры, музеі архітэктуры і побыту.

ТЭЗІСЫ ДАКЛАДА

Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова “Аб выніках правядзення Года культуры ў 2016 годзе і задачах развіцця сферы культуры Беларусі ў 2017 годзе”

культуры звычайна і не стаў часам істотных дасягненняў.

Нам трэба аб’ектыўна падвесці вынікі мінулага года, разабрацца ў прычынах, па якіх не ўсё задуманае ўдалося здзейсніць, і вызначыць задачы на 2017 год.

Пасляховае развіццё культуры залежыць ад трох фактараў — **трывалай матэрыяльнай базы, творчага патэнцыялу работнікаў і стварэння дзяржавай належных прававых, эканамічных і арганізацыйных умоў** для яго рэалізацыі.

Толькі эфектыўнае спалучэнне ўсіх гэтых фактараў дасць той відавочны вынік, якога чакае ад работнікаў культуры Кіраўнік нашай дзяржавы.

У 2016 годзе працягвалася работа па ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы

арганізацыі культуры. Аднаводна з Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмай на 2016 год Міністэрству культуры выдзелены сродкі ў суме 5240,3 тыс. рублёў, якія асвоены ў поўным аб’ёме. У 2016 годзе будаўнічымі і рэстаўрацыйнымі работамі па праграме вяліся на 6 аб’ектах.

Уведзены ў эксплуатацыю аб’екты “Рэканструкцыя з рэстаўрацыяй касцёла Божага Цела ў г. Нясвіж, у тым ліку першая чарга — рэканструкцыя і рэстаўрацыя кроквеннай сістэмы даху і купалоў” і “Рэканструкцыя з рэстаўрацыяй помніка архітэктуры XVIII стагоддзя Свята-Пакроўскага жаночага манастыра ў г. Талачыне, Віцебскай вобласці”.

Мясцовым бюджэтам па капітальным укладаннем выдзелена 19 448,6 тыс. рублёў, што цалкам засвоены.

На капітальны рамонт мясцовым бюджэтам было прадугледжана 6089,3 тыс. рублёў. Сродкі асвоены ў поўным аб’ёме.

Сярод асноўных задач на 2017 год — **заканчэнне рэканструкцыі кінастудыі “Беларусьфільм” да сёмага лістапада, працяг стварэння адзінага комплексу будынкаў Нацыянальнага мастацкага музея (так званага музейнага квартала) і будаўніцтва спартыўна-культурнага цэнтра Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў**.

А каб справа рухалася больш жвава, неабходна **больш шырока прыцягваць пазабюджэтныя сродкі** на правядзенне рамонтна-будаўнічых работ; адказна падыходзіць **да прытрымлівання тэрмінаў і якасці** іх выканання.

У 2016 годзе працягвалася сістэмная праца ў **сферы захавання гісторыка-культурнай спадчыны**.

Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь павялічыўся на 20 адзінак і складае 5552 гісторыка-культурныя каштоўнасці. Для забеспячэння аховы аб’ектаў спадчыны Міністэрствам культуры зацверджаны 35 праектаў зон аховы, што ў 2 разы больш, чым у 2015 годзе.

Удасканалены меры па ахове археалагічных аб’ектаў і археалагічных артэфактаў. У абласцях краіны, акрамя Гомельскай, створаны камісіі па археалагічных аб’ектах і артэфактах.

На 11-ю сесію Міжрадавага камітэта нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны UNESCO для ўключэння ў Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва Беларусь прадставіла элемент “Урачыстасць у гонар ушанавання абраза Маці Божай Будслаўскай (Будслаўскі фэст)”.

Завершана рэстаўрацыя 5 бетонных скульптур павільёна Рэспублікі Беларусь на тэрыторыі Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве. Якасць выкананых работ адзначана дыпломам лаўрэата конкурсу “Маскоўская рэстаўрацыя-2016”.

Разам з тым, мясцовым уладам неабходна ўзмацніць кантроль за **недапушчэннем парушэнняў заканадаўства аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны**. Забяспечыць арганізацыю кантролю за дзейнасцю ўласнікаў (карыстальнікаў) гісторыка-культурных каштоўнасцей, захаванне і адпаведнае выкарыстанне аб’ектаў спадчыны, якія знаходзяцца ў неналежным тэхнічным стане або не маюць функцыянальнага прызначэння.

Актывізацыя ў Год культуры **творчай ініцыятывы работнікаў культуры** і грамадзян паспрыяла росту паказчыкаў развіцця прафесійнага мастацтва і народнай творчасці, дзейнасці музейных, клубных, бібліятэчных устаноў усіх узроўняў.

У 2016 годзе ў Беларусі працавалі **28 дзяржаўных тэатраў**, 4 з якіх са статусам “нацыянальны”. Імі праведзена 9598 паказаў спектакляў, што

(Працяг. Пачатак на старонцы 5.)

на 296 паказаў больш, чым у 2015 годзе. Колькасць глядачоў складае амаль 1,9 млн чалавек, пастаўлены 124 прэм'ерныя спектаклі, што на 14 больш, чым у мінулым годзе.

Яркімі падзеямі сталі пастаноўкі Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь — опера “Макбет” Вэрдзі і балет “Маленькая смерць” Моцарта, спектаклі “Дзве душы” па творах Гарэцкага ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы, “Пелікан” па п'есе Стрындберга Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, “Крэйтцарава саната” паводле Талстога Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, “Чайка” Чэхава Гродзенскага абласнога тэатра лялек і іншыя.

Пры падтрымцы дзяржавы адбыліся IV Рэспубліканскі конкурс “Нацыянальная тэатральная прэмія” і міжнародныя тэатральныя фестывалі і форумы: “M.@rt.кантакт”, “Белая Вежа”, “ТэАрт”.

Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Горкага зрабіў **гастрольны тур па гарадах Беларусі са спектаклем “Пясняр”** да юбілею Мулявіна. Пасольствам Беларусі ў Францыі быў арганізаваны праект **“Першыя тэатральныя сезоны Беларусі ў Францыі”** з удзелам Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы і Тэатра-студыі кінаакцёра.

Балетная трупa і аркестр Вялікага тэатра Беларусі прынялі ўдзел у **Днях культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі**, дзе адбыўся паказ балета “Вітаўт” на сцэне Вялікага тэатра Расіі.

Да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання Рэспубліканскім тэатрам беларускай драматургіі праведзены конкурс сучаснай драматургіі “Францыск Скарына і сучаснасць”.

Тэатры выязджалі на гастролі ў Арменію, Аўстрыю, Бельгію, Іспанію, Балгарыю, Германію, Францыю, Літву, Польшчу, Расію, Украіну.

Па выніках года **спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва** адзначаны калектыў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Але гэтыя лічбы не могуць служыць падставой для заспакоенасці.

Падчас пасяджэння выніковай калегіі Міністэрства культуры.

ТЭЗІСЫ ДАКЛАДА

Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова “Аб выніках правядзення Года культуры ў 2016 годзе і задачах развіцця сферы культуры Беларусі ў 2017 годзе”

Трэба звярнуць увагу на **рэпертуарную палітыку драматычных тэатраў**, кіраўнікі якіх у апошнія гады ўсё часцей балансуюць паміж мастацтвам і камерцыяй, робячы выбар на карысць забаўляльных пастановак не самага добрага мастацкага густу, прааналізаваць прычыны **змяншэння іх глядацкай аўдыторыі і недахопу яркіх рэжысёрскіх асоб**.

Нельга не звярнуць увагу на тое, што для пастановак апошніх гадоў застаецца характэрным **недахоп сучаснай сацыяльнай праблематыкі**, пазітыўных герояў, звароту да нацыянальнай гістарычнай спадчыны, чым заўжды быў адметны наш тэатр.

Мяркую, што менавіта сучасны момант, які характарызуецца абуджэннем інтарэса беларускага грамадства да нацыянальнай культуры, гэта добрая падстава для звароту рэжысёраў да айчыннай класікі і сучаснай літаратуры.

Больш актыўную ролю ў гэтым працэсе павінен адыграць **Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі імя Дуніна-Марцінкевіча**, які пройдзе восенню 2017 года ў г.Бабруйску.

Канцэртную дзейнасць ажыццяўляе **21 дзяржаўная канцэртная арганізацыя**. У 2016 годзе яны правялі амаль 7 тыс. канцэртаў, якія наведалі амаль 3 млн. слухачоў, выпусцілі каля 250 новых канцэртных праграм. За кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту набыта больш за 140 сачыненняў беларускіх кампазітараў.

Найбольш яркімі творчымі прэм'ерамі сталі праграма Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі і гала-канцэрт на сцэне Белдзяржфілармоніі, прысвечаныя 75-годдзю з дня нараджэння народнага артыста Беларусі Уладзіміра Мулявіна, мюзікл “Апокрыф” да 125-годдзя нараджэння Максіма Багдановіча Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя І.Жыновіча і іншыя.

Актыўна працавалі вядучыя творчыя калектывы і канцэртныя арганізацыі краіны.

Нацыянальным акадэмічным канцэртным аркестрам Беларусі пад кіраўніцтвам М.Я. Фінберга пры падтрымцы аблвыканкамаў праведзена больш за 10 фестывалю ў рэгіёнах і горадзе Мінску. Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі прадставіў беларускае харэаграфічнае мастацтва на Міжнародным фестывалі “Залаты Віцязь”. Беларускім дзяржаўным ансамблем “Песняры” былі праведзены канцэрты ў гарадах Парыж і Ліён (Францыя), у Мінску была прадстаўлена новая канцэртная праграма “Акустычны канцэрт у Верхнім горадзе”.

У 2016 годзе прайшоў шэраг сумесных творчых праектаў з тэлеканаламі: рэспубліканскі дзіцячы конкурс “Песня для Еўрабачання”, Нацыянальны адборачны тур да Міжнароднага тэлевізійнага конкурсу песні “Еўрабачанне-2016”, праект “Талент краіны” (сумесна з ЗАТ “Другі нацыянальны тэлеканал”) і іншыя.

Міністэрствам культуры праведзены шэраг буйных **дзяржаўных спецыяльных мерапрыемстваў з удзелам Кіраўніка дзяржавы** і іншых прадстаўнікоў вышэйшага кіраўніцтва краіны, у прыватнасці, урачыстая цырымонія ўручэння прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне”, спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва і спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Беларускі спартыўны Алімп” 2015 года; фінал дабрачыннага творчага марафону “Адраджэнне” да 30-й гадавіны аварыі на ЧАЭС; тэатралізаванае прадстаўленне “Па праве памяці жывой...” і канцэрт тэлепраекта “Плошча Перамогі-2016”, канцэртныя праграмы для ўдзельнікаў Пятага Усебеларускага народнага сходу, да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь і іншыя.

З удзелам беларускіх артыстаў адбыліся мерапрыемствы ў рамках рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі “Беларусь, я люблю цябе”; XVI Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў г. Маладзечне; юбілейны XXV Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі

У пасяджэнні выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны прыняў удзел віцэ-прэм'ер Васіль Жарко; член калегіі Мінкультуры — намеснік міністра культуры Васіль Чэрнік.

У пасяджэнні выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны прыняў удзел віцэ-прэм'ер Васіль Жарко; член калегіі Мінкультуры — намеснік міністра культуры Васіль Чэрнік.

азар у Віцебску"; свята "Купалле" ("Александрыя збірае сяброў") і іншыя.

Аўтарскі калектыў на чале з народным артыстам Беларусі Анатолем Ярмоленкам адзначаны **прэміяй Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2015 — 2016 гады.**

Дзяржаўнымі цыркамі праведзена 377 прадстаўленняў, створана 10 новых праграм прадстаўленняў. Паказчыкі росту колькасці прадстаўленняў і наведвальнікаў дзяржаўных цыркаў назіраліся на працягу ўсяго мінулага пяцігоддзя.

Калектыў Гомельскага дзяржаўнага цырка па выніках 2016 года ўзнагароджаны **спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай культуры і мастацтва.**

Разам з тым у мінулым годзе назіралася негатыўная тэндэнцыя змяншэння колькасці мерапрыемстваў дзяржаўных канцэртных арганізацый і **скарачэння іх глядацкай аўдыторыі.**

Кіраўнікі творчых калектываў звязваюць гэта перш за ўсё з адсутнасцю зацікаўленасці арганізацый культуры ў рэгіёнах у правядзенні канцэртаў беларускіх творчых калектываў і выканаўцаў. Для выпраўлення сітуацыі Міністэрствам культуры па ўзгадненні з аблвыканкамамі распрацаваны рэспубліканскі план арганізацый канцэртнай дзейнасці на 2017 год, які з'яўляецца абавязковым для выканання ўсімі канцэртнымі арганізацыямі.

У сваю чаргу, у 2017 годзе Мінкультуры пашырыць практыку пры-

цягнення творчых калектываў і выканаўцаў з рэгіёнаў да ўдзелу ў канцэртах у межах дзяржаўных спецыяльных мерапрыемстваў, міжнародных і рэспубліканскіх святаў і фестываляў.

Таксама, з улікам прапаноў кіраўнікоў канцэртных арганізацый, будуць выпрацаваны аднастайныя падыходы да пытанняў уліку працоўнага часу творчых работнікаў з улікам асаблівасцей іх дзейнасці (у прыватнасці, наяўнасці індыўідуальных рэпетыцыйных заняткаў).

У галіне **выяўлення, дэкаратыўна-прыкладнага, манументальнага мастацтва і дызайну** Беларускім саюзам мастакоў і Нацыянальным цэнтрам сучасных мастацтваў праведзена больш за 600 выставачных мерапрыемстваў, у тым ліку III Трыенале дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, V Біенале жывапісу, графікі і скульптуры "БІ-5", арт-праект "Восеньскі салон з Белгазпрамбанкам" і больш за 3 сотні персанальных выстаў.

Для папаўнення фондаў музеяў за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту Міністэрствам культуры набыты творы 49 мастакоў на суму 327 тысяч рублёў (у 2015 годзе — 312 тысяч руб.). За кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў і пазабюджэтных сродкаў набыты творы рэгіянальных мастакоў на суму 200,9 тысяч рублёў, (у 2015 годзе — 157,5 тысяч рублёў).

Дзякуючы сістэмнай працы Міністэрства культуры разам з аблвыканкамамі і Мінскім гарвыканкамам **пазітыўная тэндэнцыя штогадо-**

вага набыцця твораў беларускіх мастакоў для фарміравання ўнікальных калекцый Нацыянальнага мастацкага музея і мясцовых музеяў назіраецца на працягу 2014 — 2016 гадоў.

У 2016 годзе Міністэрствам культуры створаны і ўстаноўлены помнік Анастасіі Слуцкай у г. Слуцку і мемарыяльная дошка В. Тураву ў г. Мінску.

Лаўрэатам **спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай культуры і мастацтва** за 2016 год стаў мастак Вашчанка Канстанцін Гаўрыілавіч. **Прэміяй Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2015 — 2016 гады** адзначаны аўтарскі калектыў помніка Свяцейшаму Патрыярху Алексію II у г. Мінску.

Для далейшага паспяховага развіцця выяўлення і манументальнага мастацтва ў 2017 годзе і наступныя гады Міністэрствам культуры сумесна з Беларускім саюзам мастакоў, мясцовымі органамі ўлады і кіравання будзе **пашырана практыка арганізацыі буйных рэспубліканскіх мастацкіх выстаў і пленэраў**, у тым ліку прымеркаваных да найважнейшых дат у гісторыі краіны, — 1155-годдзя з дня заснавання г. Полацка, 950-годдзя з дня заснавання г. Мінска, 500-годдзя беларускага кнігадрукавання, 135-гадовых юбілеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа і стварэння прысвечаных ім твораў манументальнага мастацтва.

У мэтах стымулявання творчай актыўнасці мастакоў, перш за ўсё

маладзі, у красавіку — маі ў Мінску пройдзе **III Трыенале сучаснага мастацтва.** Просьба да мясцовых уладаў актыўна ўключыцца ў працэс яе падрыхтоўкі, каб забяспечыць максімальны ўдзел у мерапрыемствах мастакоў з рэгіёнаў. Таксама трэба працягваць практыку набыцця твораў землякоў для фарміравання рэгіянальных калекцый выяўленага мастацтва.

Шэрагам сур'езных праблем характарызавалася развіццё ў 2016 годзе **сферы кінематографіі** і, у першую чаргу, яе флагамана — Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм".

На працягу амаль усяго года гаворка ішла не пра творчыя дасягненні, а пра выжыванне прадпрыемства. Прычыны становішча крыюцца, на наш погляд, не толькі ў аб'ектыўных цяжкасцях, але і ва ўтрыманскай пазіцыі яе кіраўніцтва, якое спадзяецца выключна на дзяржаўныя ўліванні ў фільмавытворчасць.

Сродкі рэспубліканскага бюджэту, выдаткаваныя на падтрымку фільмавытворчасці, склалі 6,2 млн рублёў, што на 1 млн больш за мінулагодні, 4,3 млн рублёў з гэтай сумы атрымала кінастудыя "Беларусьфільм".

Дзякуючы дзяржаўнаму адбылася пэўная стабілізацыя дзейнасці прадпрыемства ў другім паўгоддзі 2016 года. Кінастудыя перастала быць стратным прадпрыемствам, але дасягнула гэтага не за кошт рэальна заробленых сродкаў, а шляхам пастаноўкі на

ўлік фільмаў у якасці нематэрыяльных актываў.

Вытворчасць фільмаў па дзяржаўнаму заказу — гэта ледзь не адзіны паказчык, які прадпрыемства перавыканала. Большасць іншых паказчыкаў не выканана.

Сур'езнай праблемай з'яўляецца адсутнасць у кінастудыі **дакладнай стратэгіі фільмавытворчасці**, пастаянны схіл да праектаў забаўляльнага кшталту — дэтэктыўных і камедыйных серыялаў і меладрам.

Ніхто не забараняе кінастудыі ўдзельнічаць у стварэнні такіх праектаў за кошт уласных сродкаў ці сродкаў партнёраў, каб зарабіць на гэтым грошы. Але ж не гэтыя карціны павінны вызначаць творчы твар кінапрадпрыемства і тым больш не павінны стварацца з дзяржаўнай падтрымкай.

Студыя, якая мае высокае званне "Нацыянальная", заклікана займацца перш за ўсё **вытворчасцю нацыянальных не толькі па статусе, але і па змесце фільмаў** з праўдзівым асвятленнем мінулага і сучаснага суверэннай Беларусі.

Менавіта гэтыя тэмы ўвойдуць у лік прыярытэтных для Міністэрства культуры пры правядзенні **адкрытых конкурсаў кінапраектаў у 2017 — 2020 гадах.**

Другім правальным кірункам дзейнасці кінастудыі з'яўляецца рэалізацыя фільмаў. Беларускія кінапракатныя арганізацыі ўсе як адна скардзяцца на абсалютную незацікаўленасць кінастудыі ў папуля-

Працяг — на старонках 8 — 9.

Члены калегіі Міністэрства культуры краіны (справа налева): першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга, старшыня ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму Наталля Аўдеева, генеральны дырэктар Вялікага тэатра Уладзімір Грыццюшка, генеральны дырэктар Белдзяржфілармоніі Аляксандр Гарбар.

Члены калегіі Міністэрства культуры краіны (справа налева): намеснік міністра культуры Аляксандр Яцко, генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапаў, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі, начальнік кантрольна-рэвізійнага аддзела Міністэрства культуры Святлана Крупко.

льнай фестывалі і форуму: "M@rt-кантакт", "Белая Вежа", "ТЭАРТ".

Адметнай падзеяй у нацыянальным сцэнічным мастацтве стаў IV Рэспубліканскі конкурс "Нацыянальная тэатральная прэмія".

У гонар 525-годдзя з дня нараджэння беларускага першадрукара Францыска Скарыны і да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання Рэспубліканскім тэатрам Беларусі драматургіі сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі і ААТ "Беларусбанк" у 2016 годзе праведзены конкурс сучаснай драматургіі "Францыск Скарына і сучаснасць".

Тэатральныя гастролі адбыліся ў Арменіі, Аўстрыі, Бельгіі, Іспаніі, Балгарыі, Германіі, Францыі, Літве, Польшчы, Расіі, Украіне і іншых краінах свету.

Па выніках 2016 года спецыяльнымі прэміямі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай культуры і мастацтва адзначаны аўтарскія калектывы Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы і Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь.

Музычнае, харэаграфічнае і цыркавое мастацтва

Канцэртную дзейнасць ажыццяўляюць 21 дзяржаўная канцэртная арганізацыя (6 — рэспубліканскага падпарадкавання і 15 — мясцовага падпарадкавання). За 2016 г. у канцэртных арганізацыях прайшло каля 250 канцэртных праграм.

У 2016 годзе праведзена 6 990 канцэртных праграм, што на 139 праграм менш, чым у 2015 годзе (7 129,25); рэспубліканскія канцэртныя арганізацыі — 1 760, Брэсцкай вобласці — 864, Віцебскай вобласці — 504, Гомельскай вобласці — 754, Гродзенскай вобласці — 1 209, Мінскай вобласці — 79, Магілёўскай вобласці — 741, г. Мінска — 1 079.

Колькасць наведванняў канцэртных праграм склала 2 974 547 чалавек, што на 93 211 чалавек менш, чым у 2015 годзе (3 067 758 чалавек): рэспубліканскія канцэртныя арганізацыі — 323 644, Брэсцкай вобласці — 110 153, Віцебскай вобласці — 97 109, Гомельскай вобласці — 218 325, Гродзенскай вобласці — 756 800, Мінскай вобласці — 37 856, Магілёўскай вобласці — 168 668, г. Мінска — 1 261 992.

Паводле дзяржаўнага заказу за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту было набыта больш за 140 сачыненняў беларускіх кампазітараў розных жанраў на суму 61 341,0 рублёў (2011 г. — 16,0 тыс. руб.; у 2012 г. — 25,0 тыс. руб., у 2013 г. — 17,0 тыс. руб.; у 2014 г. — 17,0 тыс. руб.; у 2015 г. — 39,5 тыс. руб.).

Калектыў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь удастоены спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай культуры і мастацтва за пастаноўку оперы "Царская нявеста" М.Рымскага-Корсакава. Спектаклі тэатра, вядучыя салісты былі ўдастоены Нацыянальнай тэатральнай прэміі па шэрагу намінацый. У тэатры адбыліся 7 прэм'ер (3 оперы і 4 балеты).

У Беларускай дзяржаўнай філармоніі створана каля 114 новых канцэртных праграм, праведзены 1 438 канцэртаў (план — 1 403), атрыманы даход у памеры 1 903 240,43 руб. (план — 1 767 977). Канцэртныя праграмы наведвалі 145 904 гледачы (план — 108 440), праведзены гастролі ў 15 замежных краінах, за мяжой былі прадстаўлены 74 канцэрты. Прыцягнуты 68 248 рублёў спонсарскіх сродкаў, якія былі выкарыстаны на набыццё музычных інструментаў і абсталявання.

Актыўна і плённа дзейнічаюць найбуйнейшыя творчыя калектывы: Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя

Г.Цітовіча, Беларускі дзяржаўны заслужаны харэаграфічны ансамбль "Харошкі". Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі прадставіў беларускае харэаграфічнае мастацтва на Міжнародным фестывалі "Залаты Віцязь". Беларускім дзяржаўным ансамблем "Песняры" праведзены канцэрты ў Парыжы і Ліёне (Францыя), у Мінску была прадстаўлена новая канцэртная праграма "Акустычны канцэрт у Верхнім горадзе".

Нацыянальным акадэмічным канцэртным аркестрам Беларусі пад кіраўніцтвам М.Я.Фінберга пры падтрымцы аблвыканкамаў праведзена больш за 10 фестываляў у рэгіёнах і творчых праектаў у Мінску. Калектывам створаны 4 новыя канцэртныя праграмы і 2 праграмы адноўлены.

У рэспубліцы ажыццяўляюць дзейнасць два цырки. Дзяржаўным Мінскім цыркамі ў 2016 г. праведзены 244 цыркавыя прадстаўленні, створаны 4 новыя праграмы, працэнт запаўняльнасці глядзельнай залы — 86,41 %, цырк наведала — 342 633 чалавекі.

Гомельскім дзяржаўным цыркамі праведзены 133 цыркавыя прадстаўленні, створана 6 новых праграм, працэнт запаўняльнасці глядзельнай залы — 85,7 %, цырк наведалі — 174 228 чалавек.

Калектыў установы культуры "Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь "Відовішчна-культурны комплекс "Гомельскі дзяржаўны цырк" узнагароджаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай культуры і мастацтва.

Выяўленчае, дэкаратыўна-прыкладнае, манументальнае мастацтва і дызайн

У 2016 годзе вялася работа па падтрымцы і развіцці мастацтва шляхам арганізацыі выставачных экспазіцый, стварэнні новых твораў мастацтва, актывізацыі дзейнасці мастацка-экспертных саветаў і камісій.

Грамадскім аб'яднаннем "Беларускі саюз мастакоў" праведзены 6 рэспубліканскіх мастацкіх выстаў, больш за 300 персанальных.

Дзяржаўнай установай змяшанага тыпу "Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў Рэспублікі Беларусь" у 2016 годзе былі праведзены 353 мерапрыемствы.

Для папаўнення фондаў рэспубліканскіх і рэгіянальных музеяў за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту Міністэрствам культуры набыты творы 49 мастакоў на суму 327,0 тыс. рублёў (у 2015 г. — 312,0 тыс. рублёў), за кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў і пазабюджэтных сродкаў: у Брэсцкай вобласці — на суму 9,2 тыс. рублёў (у 2015 г. — 9,5 тыс. рублёў), Віцебскай — 15 688,0 рублёў (у 2015 г. — 12,6 тыс. руб.), Гомельскай — 20 345,0 рублёў (у 2015 г. — 23,0 тыс. руб.), Гродзенскай — 20 000,0 рублёў (у 2015 г. — 20,0 тыс. руб.), Мінскай — 28 140,0 рублёў (у 2015 г. — 28,8 тыс. руб.), Магілёўскай — 3 572,2 рублёў (у 2015 г. — 12,6 тыс. руб.), г.Мінск — 104 010,0 рублёў (у 2015 г. — 71,5 тыс. руб.), што сумарна складае 200 905,2 рублёў (у 2015 г. — 157,5 тыс. руб.).

У 2016 годзе за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту Міністэрствам культуры створаны і ўстаноўлены помнік Анастасіі Слуцкай у г.Слуцку (сумесна з мясцовым бюджэтам), мемарыяльная дошка В.Тураву ў г. Мінску.

Лаўрэатам спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяржаўнай культуры і мастацтва за 2016 г. стаў Вашчанка Канстанцін Гаўрыілавіч, мастак, член грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў" за мастацкае афармленне факсімільнага выдання "Кніжная спадчына Францыска Скарыны". Прэмія Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2015 — 2016 гг. прысуджана аўтарскаму калектыву за стварэнне помніка Свяцейшаму Патрыярху Алексію II.

Працяг — на старонках 8 — 9.

рызацыі ўласнай прадукцыі нават на ўнутраны рынак. Сумны вынік — планавае заданне па рэалізацыі маёмасных правоў на фільмы выканана менш чым на 20 працэнтаў.

Зараз Міністэрствам культуры падрыхтаваны **праект нарматыўнага прававога акта**, які прадугледжвае шэраг мер, накіраваных на адраджэнне кінастудыі, у прыватнасці, выдзяленне ёй субсідый на стварэнне мастацкіх фільмаў асаблівай сацыяльнай і ідэалагічнай значнасці — нацыянальных, дзіцячых, дэбютных карцін, анімацыйнай і дакументальнай фільмапрадукцыі, а таксама выкарыстанне ўсімі кампаніямі, якія працуюць па дзяржаўнаму, выключна базы кінастудыі і шэрагу іншых.

Але рэалізацыя гэтых мэт прынясе карысць **толькі пры сур'ёзных зменах вытворчай і творчай стратэгіі прадпрыемства**, у першую чаргу, узмацненні ролі мастацкага кіраўніцтва і рэдакцыйнай службы прадпрыемства ў пошуку высокамастацкіх сцэнарыяў для стварэння фільмаў па дзяржаўным заказе і прыцягненні высокапрафесійных спецыялістаў да справы рэалізацыі і рэкламы фільмаў.

Дзяржаўная кінасетка складаецца з **94 стацыянарных кінатэатраў** (123 экраны), 722 стацыянарных і мабільных кіна- і відэаўстаноў. У 2016 годзе ад кінапаказу і іншых відаў паслуг атрыманы 34,4 млн рублёў, што на 5,8 млн рублёў больш, чым у 2015 годзе.

Разам з тым назіраецца **негатыўная тэндэнцыя скарачэння дзяржаўнай кінасеткі і колькасці наведванняў месцаў кінапаказу**. У 2016 годзе колькасць наведванняў у дзяржаўнай кінасетцы склала 12,4 млн чалавек (на 747,4 тыс. менш, чым у 2015 годзе). У параўнанні з 2012 годам колькасць наведванняў месцаў кінапаказу зменшылася на 3,6 млн або на 22,5 працэнтаў.

На зніжэнне паказчыкаў працы дзяржаўных кінапрадпрыемстваў уплываюць **канкурэнцыя з боку недзяржаўнай кінасеткі і недастатковыя тэмпы мадэрнізацыі кінатэатраў**. Рэгуляванне гэтых пытанняў з улікам перш за ўсё інтэрэсаў дзяржаўных кінапракатных

ТЭЗІСЫ ДАКЛАДА

Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова "Аб выніках правядзення Года культуры ў 2016 годзе і задачах развіцця сферы культуры Беларусі ў 2017 годзе"

арганізацый, якія вырашаюць не толькі камерцыйныя, але і ідэалагічныя задачы, — абавязак мясцовых органаў улады.

Кіраўнікам абласных і Мінскага гарадскога кінавідэапрадпрыемстваў трэба звярнуць увагу на дасягненне дамоўленасцей з дыстрыбютарамі **аб пераглядзе працэнтных суадносін даходаў да пракату фільмаў** на карысць дзяржаўных кінапракатных арганізацый, адыходу ад папярэдняй аплаты фільмаў.

Больш адказным павінен быць падыход **да фарміравання рэпертуарнай палітыкі кінатэатраў**. Для каардынацыі намаганняў у гэтым кірунку пры Міністэрстве культуры ў самы бліжэйшы час будзе створана **Рэспубліканская экспертная рэпертуарная камісія па кінамастацтве**.

Адным з вядучых кірункаў праграм **міжнародных кінафестывалю "Лістапад" і "Анімаёўка"**, якія праходзяць у Рэспубліцы Беларусь, таксама павінен стаць паказ найлепшых узораў беларускага кінематографа, прычым па-сапраўдному прафесійнага.

У 2016 годзе паспяхова развілася **музейная справа**. У сістэме Міністэрства культуры дзейнічае 151 музей. Асноўны музейны фонд павялічыўся ў параўнанні з 2015 годам на 1,5 %, а за 5 гадоў — на 9,3 % і сёння складае 3 251 844 музейныя прадметы. Колькасць наведванняў музеяў штогод павялічваецца. У 2016 годзе — на 1,3 %, за 5 гадоў — на 19,8 % і склала амаль 6 237 тыс.

Створаны 12 новых экспазіцый у рэспубліканскіх, абласных і раённых музеях. У Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны рэалізаваны праект "Мабільны музей".

Сярод найбольш буйных выставачных праектаў 2016 года: выставы "Іканапіс Беларусі XVII — XXI стагоддзяў з калекцый Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь" у Музеях Ватыкана і "Беларускія абразы. Таінства часу і духу" з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь у музеі Эль Грэка (г. Таледа, Іспанія), выставачны праект "Беларусь і беларусы" Нацыянальнага гістарычнага музея, выставы "Гоя... Пікаса" з калекцый Музея каралеўскай акадэміі

прыгожых мастацтваў Сан-Фернанда (г. Мадрыд, Іспанія), "Час і творчасць Льва Бакста", "Прыстанак міласэрнасці. Мастацтва тыбецкага будызму" (творы са збору Дзяржаўнага Эрмітажа, г. Санкт-Пецярбург) у Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь і шэраг іншых.

Значнай падзеяй у музейнай справе рэспублікі стаў III Нацыянальны форум "Музеі Беларусі", у якім узялі ўдзел больш за 100 музеяў Беларусі.

Важнымі праблемамі ў музейнай справе застаецца недахоп належна абсталяваных фондасховішчаў музеяў, неабходнасць будаўніцтва дэпазітарыя для захоўвання фондавых калекцый вядучых музеяў краіны; неабходнасць мадэрнізацыі Дзяржаўнага каталога Музейнага фонду і сістэмы электроннага ўліку музейных прадметаў.

Патрабуюць рэканструкцыі і рамонту аб'екты Брэсцкай крэпасці, Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж", Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

У сістэме Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь працуюць **2675 бібліятэк**, функцыянуюць 506 інтэграваных бібліятэк і 104 бібліёбусы. У параўнанні з 2015 годам колькасць наведванняў бібліятэк павялічылася на 5,8 працэнта.

У цэлым у 2016 годзе па рэспубліцы выкананы 12-працэнтны нарматыў сродкаў на камплектаванне ад выдаткаў на іх утрыманне.

Камп'ютарызаваны 83,3 % агульнай колькасці публічных бібліятэк рэспублікі, што павялічылася на 35,3% у параўнанні з пачаткам мінулай пяцігодкі. Да сеткі інтэрнэт падключаны 71,8 % публічных бібліятэк (больш на 31,6 %). Электронную пошту маюць 71,0 % бібліятэк (больш на 33 %).

Разам з тым у 11 працэнтах раёнаў адсутнічаюць транспартныя сродкі для арганізацыі нестатыянарнага інфармацыйна-бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва; чвэрць раённых бібліятэк мае састарэлае праграмае забеспячэнне. Вырашэнне гэтых і іншых пытанняў — задача бягучай пяцігодкі.

У сістэме Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь функцыянуюць 2 661 **клубная арганізацыя**. У ходзе аптымізацыі і рэфармавання іх колькасць, у параўнанні з 2015 годам, скарацілася на 111 адзінак, а за апошнія пяць гадоў — на 917 адзінак.

У клубных арганізацыях функцыянуюць больш за 22 тысячы клубных фарміраванняў, якія аб'ядноўваюць больш за 250 тысяч удзельнікаў. За мінулы год 61 калектыву прысвоена найменне "народ-

Аркестр імя Лявона Іванова Магілёўскай абласной філармоніі і яго мастацкі кіраўнік і гапоўны дырыжор Міхаіл Алданай.

Удзельнікі калегі на жаскурсі ў Бабруйскім мастацкім музеі.

ны", "узорны", пяці калектывам — званне "Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь".

Разам з тым назіраецца тэндэнцыя скарачэння колькасці клубных фарміраванняў. У параўнанні з 2015 годам скарачэнне іх агульнай колькасці склала больш за 9 %, што вядзе да невыканання паказчыка Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады.

Клубнымі арганізацыямі праведзена звыш 500 тысяч мерапрыемстваў.

У 2017 годзе неабходна актывізаваць работу па стварэнні арганізацый культуры змешанага тыпу і наданні клубным установам статусу юрыдычных асоб, прыняць вычарпальныя меры па захаванні колькасці існуючых клубных фарміраванняў. Актуальнай задачай застаецца забеспячэнне нестачынарнага культурнага абслугоўвання жыхароў сельскіх населеных пунктаў. 15,3 % раёнаў рэспублікі не забяспечаны перасоўнымі транспартнымі сродкамі — аўтаклубамі.

У Беларусі дзейнічалі 213 нацыянальных культурных грамадскіх аб'яднанняў, якія прадстаўлялі 27 нацыянальнасцей. У Год культуры аказана падтрымка ў правядзенні 500 тэматычных мерапрыемстваў, у якіх прынялі ўдзел каля 1000 прадстаўнікоў 37 нацыянальнасцей.

Грамадскія аб'яднанні беларускіх суайчыннікаў за мяжой дзейнічаюць больш чым у 25 краінах. Нацыянальным культурным грамадскім аб'яднанням перададзены 144 камплекты нацыянальных кас-

цюмаў, больш за 20 камплектаў кніг, сувенірная прадукцыя. Праведзена творчая стажыроўка для 15 кіраўнікоў аматарскіх калектываў беларусаў замежжа з 9 краін свету.

У адпаведнасці з кадравымі патрэбамі галіны развілася сістэма **адукацыі ў сферы культуры**.

Сетка ўстаноў адукацыі ў сферы культуры ўключае 451 установу, у тым ліку: 424 дзіцячыя школы мастацтваў, 21 установу, якая ажыццяўляе рэалізацыю адукацыйных праграм сярэдняй спецыяльнай адукацыі, 3 установы вышэйшай адукацыі і 3 установы дадатковай адукацыі дарослых.

Вышэйшую і сярэдняю спецыяльную адукацыю па спецыяльнасцях культуры і мастацтва атрымліваюць 12 062 чалавекі, што на 387 чалавек менш, чым у 2015 годзе. Планавыя заданні прыёму на дзённую і завочную бюджэтных формы атрымання адукацыі ва ўстановы вышэйшай адукацыі выкананы на 100 %, ва ўстановы сярэдняй спецыяльнай адукацыі — на 99,8 %, на завочную — на 96 %.

Колькасць дзіцячых школ мастацтваў за год скарацілася на 6 адзінак. З 2011 года скарачэнне склала 99 адзінак. Адначасова кантынгент навучэнцаў школ павялічыўся на 7,5 тыс. і зараз складае 114,6 тыс. чалавек. **У 2016 годзе павысілі кваліфікацыю за кошт сродкаў бюджэту 2820 спецыялістаў і кіруючых работнікаў галіны.**

Тым не менш у 2016 годзе назіраліся: **зніжэнне колькасці вы-**

пускнікоў дзіцячых школ мастацтваў, якія паступілі ва ўстановы сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі ў сферы культуры для атрымання прафесійнай адукацыі; **невыкананне кантрольных лічбаў прыёму** асобнымі ўстановамі сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў сферы культуры.

У сферы культуры ажыццяўляюць дзейнасць **5 навуковых арганізацый**. У 2016 годзе завершаны 6 навуковых даследаванняў у рамках Тэматычнага плана навуковых даследаванняў і распрацовак, накіраваных на забеспячэнне дзейнасці міністэрства.

У аспірантуры і дактарантуры навучаецца 221 чалавек. На жаль, **эфектыўнасць дзейнасці аспірантур, дактарантур нельга назваць высокай**. Трэба распрацаваць меры па стымуляванні асоб, якія абаранілі дысертацыйнае даследаванне ў тэрмін навучання, і іх навуковых кіраўнікоў.

Сумесная дзейнасць Міністэрства культуры і **творчых саюзаў** вядзецца па наступных напрамках: фінансавая падтрымка найбольш важных сумесных мерапрыемстваў; прыцягненне членаў саюзаў да ўдзелу ў рабоце грамадскіх камісій, экспертных саветаў па розных відах мастацтва, удзел у мерапрыемствах творчых саюзаў.

За 2016 год Беларускім саюзам мастакоў праведзены 7 буйных рэспубліканскіх выстаў. Больш за 300 персанальных выставак экспанаваліся ў выставачных цэнтрах Мінска, абласных і раённых гарадах. У 2016 годзе Беларускі саюз дызайнераў

стаў арганізатарам 5 творчых праектаў. Беларускі саюз музычных дзеячаў выступіў у якасці сузаснавальніка і арганізатара Рэспубліканскага фестывалю-конкурсу малых выканаўцаў народнай песні "Жывая крыніца", садзейнічаў у арганізацыі больш за 200 канцэртаў.

Трэба адзначыць, што з прыняццем Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры здымаюцца многія існуючыя абмежаванні для творчых саюзаў па развіцці пазабюджэтной дзейнасці, і гэта можа істотным чынам паўплываць на іх актыўнасць у стварэнні і рэалізацыі камерцыйных творчых праектаў.

Істотнай крыніцай падтрымкі творчых ініцыятыў інтэлігенцыі стала **дзейнасць спецыяльных фондаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь**. Узнагародамі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі адзначаны 169 асоб і 18 калектываў, аказана матэрыяльная дапамога 56 прадстаўнікам творчай моладзі, выдзелены гранты на ажыццяўленне 5 творчых праектаў. На гэтыя мэты са сродкаў фонду выдзелены 598,2 тысячы рублёў.

Па выніках 2016 года прысуджаны 5 прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" і 10 спецыяльных прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва.

У 2016 годзе на фінансаванне творчых праектаў са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва выдзелены 511,1 тысячы рублёў. Але, на жаль, арганізацыі культуры

не змоглі скарыстаць гэтыя сродкі ў поўным аб'ёме. **Незасвоенымі засталіся 339,1 тысячы рублёў.**

Гэта ганебная сітуацыя **не павінна паўтарыцца больш ніколі**. Зноў зацверджанаму складу савета фонда, супрацоўнікам Міністэрства культуры і кіраўнікам арганізацый трэба **забяспечыць якасную падрыхтоўку заявак**, прыныцповую экспертызу прадстаўленых праектаў і аператыўную падрыхтоўку праектаў распараджэнняў Кіраўніка дзяржавы, каб усе выдзеленыя грошы былі выкарыстаны своєчасова і па мэтавым прызначэнні.

У рамках развіцця **міжнароднага культурнага супрацоўніцтва** ў 2016 годзе прайшлі Дні беларускай культуры ў Расійскай Федэрацыі, Турэцкай Рэспубліцы, Лаоскай Народна-Дэмакратычнай Рэспубліцы. У Рэспубліцы Беларусь прайшлі Дні культуры Рэспублікі Армения, Туркменістана; Дні культуры і кіно Эстонскай Рэспублікі, Таджыкістана. Падпісаны мемарандумы і праграмы супрацоўніцтва з 9 краінамі. Пагадненне паміж Урадам Рэспублікі Беларусь і Урадам Злучаных Штатаў Амерыкі аб ахове і захаванні некаторых культурных каштоўнасцей, падпісанае ў верасні 2016 года, стала першым за апошнія 20 гадоў пагадненнем паміж нашымі краінамі.

Шаноўныя ўдзельнікі калегіі!
Адметнай рысай Года культуры стала сістэмная работа па стварэнні **дзяржавай належных прававых, эканамічных і арганізацыйных умоў** для рэалізацыі **Заканчэнне — на старонцы 10.**

Пераможцаў Рэспубліканскага конкурсу на лепшую сучасную хатнюю песню аб Беларусі "Бела-тон" узнагароджваў народны артыст краіны Анатоль Ярмаленка.

Унікальная жэстывімінералаў і горных парод "Жываліс зямлі".

Запісанкі Бабруйскага мастацкага музея. / Фота Алены САУЧАНКА

ТЭЗІСЫ

ДАКЛАДА

Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова

“Аб выніках правядзення Года культуры ў 2016 годзе і задачах развіцця сферы культуры Беларусі ў 2017 годзе”

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 5 — 9.)

патэнцыялу творчых работнікаў і спецыялістаў культуры, падтрымкі творчых ініцыятыў.

Праведзена работа па прывядзенні заканадаўства ў адпаведнасць з Кодэксам і рэалізацыі яго асобных палажэнняў.

Для **фінансавага забеспячэння** Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2016 — 2020 гады з бюджэтаў запланавана каля 2,5 млрд рублёў. Аб’ём бюджэтных сродкаў (без уліку сродкаў на капітальнае будаўніцтва) у 2016 годзе склаў 386,6 млн рублёў, ці 0,4 % ад валавага ўнутранага прадукту. Усімі абласцямі і горадам Мінскам перавыкананы паказчык дзяржаўнага сацыяльнага стандарта выдаткаў на культуру.

Сродкі, атрыманыя ад пазабюджэтнай дзейнасці арганізацый, склалі 133,9 млн рублёў, што на 8,9 % больш, чым у 2015 годзе. За 2016 год аб’ём экспарту паслуг склаў 4,4 млн долараў ЗША, што на 18% больш, чым у 2015 годзе. Сальда па знешнім гандлі паслугамі прагназуецца станоўчым — каля 3,0 млн долараў ЗША.

Агульная сума спонсарскай дапамогі за 2016 год склала 6,2 млн рублёў, што на 3,3 % больш, чым у мінулым годзе.

Сярэдняя заробатная плата работнікаў культуры склала 440,8 рублёў, што на 5,6 % больш, чым у 2015 годзе. Разам з тым узровень сярэднямесячнай заробатнай платы работнікаў культуры складае толькі 61 працэнт ад агульнарэспубліканскага.

Таму ў 2017 годзе арганізацыі культуры павінны забяспечыць павялічэнне аб’ёму пазабюджэтных сродкаў **не менш, чым на 9%, накіроўваемых на стымуляванне аплаты працы.**

Працягвалася работа па стварэнні **аптымальнай структуры арганізацый галіны.** Было скарачана 253 клубы, бібліятэкі і іншыя ўстановы, а таксама 702 штатныя адзінкі. Сетка арганізацый культуры ў Брэсцкай вобласці прыведзена ў адпаведнасць з заканадаўствам. Вялікая праца ў гэтым кірунку праведзена ў Гомельскай вобласці і яе варта завяршыць у бягучым годзе. Актывізаваць гэтую працу неабходна ў Мінскай вобласці і таксама яе завяршыць у 2017 годзе.

Зараз у сістэме Мінкультуры налічваецца каля 1200 арганізацый культуры, штатная колькасць якіх складае 55 тыс. адзінак. Зменшылася колькасць вакансій, якая складае каля 1200 штатных адзінак, або 2 %. У 2017 годзе плануецца выпусціць каля 1600 маладых спецыялістаў, якія будуць размеркаваны на вакантныя пасады і замену асоб пенсійнага ўзросту.

Больш плённая і выніковая праца ў сферы кадравай палітыкі стане магчымай пасля прыняцця новай рэдакцыі кваліфікацыйнага даведніка “Пасады служачых, занятых у культуры і мастацтве” і тыпавых штатаў тэатральна-відовішчных і культурна-асветных устаноў, праекты якіх падрыхтаваны Міністэрствам.

Шаноўныя калегі!

Сёння мы падводзім вынікі нашай працы ў асаблівы перыяд — за 2016 год, які быў адметным як **Год культуры і першы год** рэалізацыі Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2016 — 2020 гады. Ішла імклівая праца па ўсіх напрамках культурнай дзейнасці, і яна не толькі прынесла свае станоўчыя вынікі, але і выявіла праблемы развіцця галіны.

Лічу, што Вашы выступленні павінны быць засяроджаны вакол абмеркавання гэтых праблем і пошуку шляхоў іх рашэння, шляхоў рэалізацыі новых стратэгічных кірункаў развіцця галіны, асновы якіх былі закладзены ў Год культуры.